

ספק ברכות להקל

נתיבי-עם, סימן ח"י

נתיבי-עם בסימן ח"י: "ליללה לאו זמן ציצית הוא. רבים תמהים שבבית-יוסף כתב דלענין הלכה נקטינן כהרמב"ם ואלו בשולחן ערוך כתב דברי הרמב"ם ודברי הרא"ש (הרב רבנו אשר בר יחיאל) ולא הכריע ביניהם. ועוד מתקשים בהבנת דברי קדשו בבית-יוסף, שנימק את דבריו, שפוסק כהרמב"ם מתרי טעמי והטעם השני הוא משום דספק ברכות להקל. " וממשיך לדון בקושיה שהועלתה מדוע מזכיר את הרמב"ם, אף על פי שגם לפי הרא"ש מדובר בקולא. דברי הנתיבי-עם מפורטים ומיישבים את הקושיה. (שאינן הם מעניין הכותר שלנו). "וגם הרמ"א (הרב משה איסרליש = הג"ה) בדרכי-משה כתב על דברים אלה "ואני רואה את דבריו מטעם ספק ברכות להקל (סב"ל) וכו' ".

השימוש בפסק: "ספק ברכות להקל" הוא כלל גדול, ובלשון יביע-אומר "יתד שלא תמוט בכל אופן". להלן כמה דוגמאות בודדות (ויש אלפים כאלה כנראה בספרות ההלכתית וזרועותיה):

1. בסוגית הטלית שאדם פושטה כדי להכנס לשרותים או מסבות אחרות, אך על דעתו לשוב ולהתעטף בה, אין צריך לברך עליה שנית, (ואף על פי דמין סבירא ליה לברך, אחת מן המפורסמות שנוהגים שלא על פי השולחן ערוך), על בסיס ספק ברכות להקל.
2. אם בעל הבית נתן קנקן היין על השולחן, שמי שירצה ישתה ואז הם כל המסובים, כולם כשותפים בכל היין, יוכל גם הסועד האורח לברך. אולם במקרה שנתן לכל אחד ואחד כוס לשתות, ספק ברכות להקל ואינו מברך.
3. גם בענין של מציאת חמץ קטנטון, אין צורך לברך על ביעורושכיון שיש סוברים שאין צריך ביעור, הרי ספק ברכות להקל.
4. ביחס לברכת שהחיינו, הרי היא באה לבטא את שמחת האדם, המברך את בוראו על שהחיינו וקיימנו עד הזמן הזה, אין כאן חשש של לא תשא, אך יש מן האחרונים שסוברים שאף בשהחיינו תופס הכלל של ספק ברכות להקל.

5. מצאנו גם מקרים של ספק ספיקא, האם ינהג הכלל "ספק ברכות להקל". יש מן האחרונים שסוברים כי גם בספק ספיקא ברכות להקל. בסכום : צמודים לכלל המנחה שיש לשאוף להתיר, כוח עצום יש בידי הפוסקים. ומי שחנן אותו ה' בכוח זה הוא הרשאי ואולי אף החייב לשאוף להתיר הכל באופן מושכל וסמכותי.

יהי רצון שיאיר ה' פניו אלינו , אור התורה.